

Handläggare
Lars Burman
Telefon: 08-508 28 922**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2020-04-21, p.29

Luften i Stockholm - Årsrapport 2019

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna årsrapporten för 2019

Anna Hadenius
FörvaltningschefMalin Tappefur
Avdelningschef

Den långsiktiga trenden är att luftkvaliteten i Stockholm har blivit mycket bättre i och med att utsläppen av många luftföroreningar har minskat kraftigt. Strängare utsläppskrav på fordon och industrier i Europa, utbyggnad av fjärrvärme, infasning av renare bränslen och elbilar, införande av miljözoner för tunga fordon, trängselskatt, dubbdäcksförbud och dammbindningsåtgärder m.m. har bidragit till förbättringen av luftkvaliteten i staden. Trots de stora förbättringarna behöver luftkvaliteten förbättras ytterligare för att minimera inverkan på stockholmarnas hälsa. Forskning visar att negativ hälsopåverkan av luftföroreningar förekommer även vid halter långt under miljökvalitetsnormernas nivåer.

Kvävedioxid, NO₂

Mätningarna av kvävedioxid (NO₂) vid stadens gatustationer har under det senaste decenniet visat på en långsamt nedåtgående trend. Den tunga trafiken står för de största utsläppsminskningarna av kväveoxider i staden. Strängare avgaskrav för lätta fordon har inte haft lika stor inverkan på halterna eftersom dieseldrivna personbilar och lätta lastbilar med höga utsläpp av kväveoxider i verklig trafik har ökat kraftigt. Under senare år har dock diesel- och bensinpersonbilarna börjat att minska samtidigt som elbilar och elhybridbilar har blivit fler. Enligt fordonsmätningar på Hornsgatan hösten 2019 var ungefär 5 % av personbilarna elbilar eller elhybridbilar. Av dieselpersonbilarna tillhörde ca 6 % de allra senaste klasserna Euro 6d och Euro 6d-temp, vilka har ca 80 %

lägre utsläpp av kväveoxider i verklig trafik än tidigare Euro 6-fordon.

År 2019 klarades miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa för kvävedioxid, NO₂, vid stadens fasta mätstationer på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och S:t Eriksgatan. Både norm för årsmedelvärde och antalet höga tim- och dygnsmedelvärden klarades. För Hornsgatan var det första gången miljö kvalitetsnormen klarades sedan mätningarna påbörjades i början av 1990-talet. Antalet höga dygnsmedelvärden år 2019 på Hornsgatan tangerade det tillåtna antalet enligt Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477).

Miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid klaras dock inte överallt i staden. Vid Trafikverkets mätstation vid E4/E20 Skonertvägen var antalet höga tim- och dygnsmedelvärden av NO₂ för många år 2019. Enligt beräkningar och projektmätningar finns det fortfarande gator i staden där miljö kvalitetsnormen fortfarande överskrids. För att klara miljö kvalitetsnormen för NO₂ i hela staden måste utsläppen från vägtrafiken minska ytterligare. Fortfarande klaras inte heller de strängare nationella miljö kvalitetsmålen till skydd för människors hälsa.

Utsläppen från vägtrafiken kommer att minska på grund av fortsatt förnyelse av fordonsparken. Det innebär att halterna av NO₂ och avgasrelaterade partiklar minskar jämfört med idag. Hur snabbt halterna går ned avgörs till stor del av utbytestakten av fordonsflottan, vilka bränslen som används och hur snabbt andelen elfordon ökar. Den 15 januari 2020 införde staden miljözon klass 2 på Hornsgatan, vilken syftar till att öka förnyelsetakten av fordonsflottan genom att förbjuda de äldsta personbilarna och lätta lastbilarna. Miljözonens effekter på luftkvaliteten kommer att utvärderas av Miljöförvaltningen under år 2020.

Partiklar, PM10

Mätningarna av partiklar, PM10, vid stadens gatustationer har under det senaste decenniet visat på en kraftigt nedåtgående trend. Förutom intensiv städning och dammbindningsåtgärder som påbörjades vintern 2013/2014 har dubbdäcksanvändningen minskat. Det beror bland annat på att dubbdäcksförbud har införts på ett flertal innerstadsgator.

År 2019 klarades miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa för partiklar, PM10, vid stadens fasta mätstationer på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och S:t Eriksgatan. Både norm för årsmedelvärde och antalet höga dygnsmedelvärden klarades. Även vid Trafikverkets mätstationer intill E4/E20 på Lilla

Essingen och vid Skonertvägen klarades miljö kvalitetsnormen för PM10 år 2019. Trafikverket utför dammbindning på Essingeleden men vid färre tillfällen per säsong jämfört med innerstadsgatorna.

För att klara miljö kvalitetsnormen för PM10 utan dammbindningsåtgärder måste dubbdäcksanvändningen i staden minska ytterligare. Fortfarande har ca 20–25 % av fordonen på gator med förbud dubbdäck och i övriga innerstaden är andelen ca 30–40 %. Nationella miljö kvalitetsmålen till skydd för människors hälsa klaras inte vid någon mätstation.

Övriga luftföroreningar

För många av de ämnen som regleras i Luftkvalitetsförordningen (2010:477) följs miljö kvalitetsnormen i staden. Det gäller halter av svaveldioxid, SO₂, partiklar, PM2.5, bensen, bens(a)pyren, bly, arsenik, kadmium och nickel. År 2019 gjordes indikativa mätningar av bensen på Hornsgatan och Birger Jarlsgatan (nära en bensinstation) som bekräftade att halterna ligger långt under normvärdet. Även halterna av PM2.5 och SO₂ år 2019 var låga eller mycket låga. Halterna av kolmonoxid i staden är också låga men på grund av ett årligt motorevenemang med gamla bilar på Sveavägen överskrids ändå miljö kvalitetsnormen under drygt ett dygn. Naturvårdsverket har uppmanat Länsstyrelsen att ta fram ett åtgärdsprogram till följd av överskridandet av CO på Sveavägen. Miljöförvaltningen och Trafikkontoret medverkar i framtagande av detta åtgärdsprogram som färdigställs under 2020. År 2019 överskreds även miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa för ozon, O₃. Det skedde under fyra dygn vid mätstationen i urban bakgrundsluft i taknivå vid Torkel Knutssonsgatan. Naturvårdsverkets bedömning vad gäller ozon är att åtgärdsprogram inte är motiverat. Åtgärder för att minska utsläppen av ozonbildande ämnen sker istället med internationella program.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2019:9) har 2019 års kvalitetssäkrade mätdata samt uppgifter om datakvalitet och metadata skickats in till datavärden SMHI. Inrapporterade mätdata ingår i Sveriges årliga rapportering om luftkvalitetssituationen till EU-kommissionen.

Bilagor

1. Luften i Stockholm – Årsrapport 2019